

igazolvány – megspóroltuk. Délután ötkor mentünk be a barlangba, s este nyolc óra lett, mire visszatértünk. Aki még nem látta a barlangot, annak ez jelentette a túra csúcspontját, bár volt olyan is, aki a gejzírre szavazott. Aki már járt itt, annak a kiépítés volt újdonság. A 34 m magas Óriás-cseppkő és a túra végét jelentő tó vizont mindenkinek hatalmas élmény volt.

Vasárnap még egy villámlátogatást tettünk Krasznahorka várában, majd Tardonán zártuk a túrát.

Ezúton is köszönjük a rozsnyói csoportnak a barlangtúrák lebonyolításához nyújtott segítségét. Ígéretet kaptunk arra, hogy jövőre ismét visszatérhetünk, így, akik most nem jutottak le a Körtvélyesi-barlang helikopterjeihez, ne bánkódjanak, arra és más ingyencségekre is lesz még az újabb túra keretében lehetőség.

F. N.

A 2009. ÉVI CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal közösen 2009-ben is meghirdette a Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot a hazai karszterületeken ill. barlangokban végzett feltáró és tudományos tevékenység dokumentálásának ösztönzése, s ezáltal a minisztérium Barlang- és Földtani Osztálya által vezetett közhiteles barlangnyilvántartás és az ahhoz kapcsolódó adattár fejlesztése érdekében. A pályázat anyagi fedezetét a minisztérium, továbbá a természetvédelmi nyilvántartások kialakítására elkülönített keret terhére az Aggteleki, a Balaton-felvidéki és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság biztosította.

A pályázatra az október 15-i határidőig csoport kategóriában 5, egyéni kategóriában 12 pályamunka érkezett be, melyek a pályázati kiírás feltételeinek kivétel nélkül megfeleltek. A pályamunkákat az 5 tagú bíráló bizottság (a MKBT képviselőjében dr. Leél-Össy Szabolcs elnök, továbbá Maucha László, Perényi Katalin és Gazda Attila; a KvVM képviselőjében Takácsné Bolner Katalin) a kiírásban megadott – immár csoport kategóriában is a pályázat célkitűzéseire koncentráció – szempontok szerint értékelte és pontozta. Az eredmények ünnepélyes kihirdetésére a Miskolcon rendezett Szakmai Napok keretében került sor.

CSOPORT KATEGÓRIA

I. díj – 250 000 Ft

Ariadne Karszt- és Barlangkutató Egyesület és Szent Özséb Barlangkutató Csoport (93 pont)

A két együttműködő csoport néhány év hallgatás után újra kiemelkedő színvonalú pályamunkával jelentkezett. A Vacska–Rejtektúrarendszer feltárása vitathatatlanul az elmúlt évtized egyik legnagyobb barlangfelfedezése, amit – a Szent Özséb-barlangban történt jelentős továbbjutással együtt – mintaszerűen és remek fotókkal illusztrálva dokumentáltak. A feltárások naplószerű leírása olvasmányos és süt belőle a lelkesedés, s példa értékű a barlang állagvédelme érdekében kifejtett tevékenységük is. Tudományos munkáik témaválasztása (infrakamerás hőterképezés, sokhelyszínes folyamatos hőmérsékletregisztráció) merész és újszerű, azok eredményei pedig rövid távon is hasznosíthatók a további feltáró kutatások tervezése során. A pályamű egésze kitartó és tudatos kutatómunkát tükröz – csak így tovább!

II. díj – 130 000 Ft

Pécs-Baranyai Origó Ház Egyesület Mecseki Karsztkutató Csoport (80 pont)

A csoport a 2008-as év legjelentősebb mecseki barlangfeltárását hajtotta végre, melynek köszönhetően a Spirál-víznyelőbarlang tágas cseppköves termekkel, összhossza pedig közel 300 m-el növekedett. A számos színes fényképfelvétellel és térképekkel illusztrált jelentés érzékletes és jól dokumentált betekintést nyújt e nagyszerű feltárás részleteibe, beszámol két kisebb barlang állagvédelmi munkáiról, ismerteti a Spirál-barlangban végzett földtani vizsgálatok eredményeit, valamint bibliográfiai összeállítást közöl a csoport „örökös tiszteletbeli vezetője”, Rónaki László publikációs munkásságáról.

III. díj – 100 000 Ft

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (75 pont)

Az egyesület igényes kivitelű jelentése – megszívlevve a tavalyi bírálatot – nemcsak a mecseki viszonylatban jelentős új feltárásokat (Vadettős-barlang +64 m, Római-zsomboly -21 m), de a Szajha felső-barlangban folyó bontást is részletesen és szakszerűen dokumentálja. Tudományos munkáik közül kiemelendő a házilag tökéletesített lyukkamera, amelynek első dokumentált hazai használata rögtön eredményre is vezetett. Örvedetes a szegediekkel kibontakozó együttműködésük is, ami az idén közösen végzett radonmérésekben és a Jószerencsét-aknabarlang kötéltechnikai kiépítésénél nyújtott segítségben nyilvánult meg.

Könyvjutalom

Szegedi Karszt és Barlangkutató Egyesület (64 pont)

Az Egyesület neve lassan összefonódik a környezetvédelmi oktatással és neveléssel, melyet nagy erőbefektetéssel, magas színvonalon és lelkesen végeznek. Sajnos ez az ideai pályázaton ugyanúgy nem volt értékelhető, mint az ígéretes és a földrajzi fekvésből következően logikus Horvát Kutatási Program. Mindezek láthatóan felemésztették a tagság idejét és energiáját, így a tudományos és hazai feltáró tevékenységük 2008-ban meglehetősen szerény volt, az eredmények közül – az egyéni pályázatok között is megjelenő radonvizsgálatok mellett – leginkább a Jószerencsét-aknabarlang újrafeltárása emelhető ki.

MKBT Vulkanospeleológiai Kollektíva (58 pont)

A kollektíva hagyományosan szép kiállítású, gazdagon illusztrált évkönyvében sajnos ugyancsak kevés az idei kiírás szerint is értékelhető elem, hiszen sem a mesterséges üregek felkutatására és dokumentálására irányuló tevékenységük, sem pedig a változatlanul jelentős nemzetközi aktivitásuk nem sorolható ebbe a körbe. Ezekhez képest a három szilváskői barlangban történt kisebb előrejutásaik aluldokumentáltak, a tudományos fejezet egyetlen újszerű részéből, a gránitban kialakult galíciai O Folón-barlang bemutatásából pedig nem kideríthető, hogy az milyen arányban alapul saját megfigyeléseken, illetve átvett ismereteken.

A csoport kategória eredményeinek összesítése

	Összefoglalás 0–5 p.	Alaposság, szakszerűség 0–30 p.	Dokumentatív érték 0–30 p.	Eredmények jelentősége 0–20 p.	Megjelenítés színyvonala 0–15 p.	Összesen	Megjegyzés
Ariadne Karszt- és Barlangkutató Egy. & Szent Özséb Barlangkutató Csoport	4	26	28	20	15	93	I. díj
PBOHE Mecseki Karsztkutató Csoport	4	23	24	17	12	80	II. díj
Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egy.	5	21	24	12	13	75	III. díj
Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egy.	5	16	21	9	13	64	könyvjutalom
Vulkanospeleológiai Kollektíva	5	18	13	8	14	38	könyvjutalom

EGYÉNI KATEGÓRIA

Az egyéni pályázatok esetében a Bizottságnak különösen nehéz dolga volt, hiszen igen sok magas színvonalú, az értékelés során azonos vagy közel azonos pontszámot elért pályázat érkezett be. Közülük egy első, egy második és egy harmadik helyezett kiemelése nem lett volna igazságos, így a Bizottság mindhárom díjat megosztva adta ki.

I. díj – 100 000 Ft

Virág Magdolna: *A Szemlő-hegyi-barlang csepegő vizeinek vizsgálata, a Rózsa-dombi törmeléktakarón át történő beszivárgás értékelése céljából* c. szakdolgozata (88 pont)

Az ELTE-n készített szakdolgozat az elvégzett vizsgálatok részletességével és azok dokumentálásának alaposágával emelkedik ki a mezőnyből. A szerző a Szemlő-hegyi-barlang 9 pontján mérte két és fél éven át, átlag kéthetenként gyakorisággal a csepegő vizek hozamát, hőmérsékletét és kémiai összetételét, amelyek eredményeit az egyes pontok földtani-szerkezeti adottságaival, a csapadékviszonyokkal, a felszínhasználat módjával és stabilizotóp-adatokkal is összevetette. Mindezek alapján sokoldalúan igazolta a természetes beszivárgást helyenként módosító különféle antropogén hatásokat. A komplex diagramokon ábrázolt részletes idősorokkal, számos térképpel és fotóval illusztrált, gondosan fogalmazott pályamű hatalmas és precíz munkát tükröz, amihez csak gratulálni lehet.

I. díj – 100 000 Ft

Egri Csaba: *Barlangok 3 dimenzióban* c. mozgófilmje (88 pont)

A művészi színvonalú, remek aláfestő zenékkal kísért alkotás ugyancsak több éves munka eredménye, melynek során a szerző új utakat nyitott a hazai 3D barlangábrázolásban is. A hagyományos diafilmre készült felvételeket digitalizálva, ráadásul egy átlagos számítógépen is lejátszhatóan jeleníti meg, áttűnések és nagyítások alkalmazásával pedig valódi filmhatást sikerül elérnie. Az összesen 11 hazai és 5 külföldi barlangban készült változatos felvételek a laikus számára is érzékelhetővé teszik a hol tátongó, hol éppen szűkös barlangi terek atmoszféráját és a barlangjárás hangulatát. A pályamunka jelentősége bizonyítottan túlmutat hazánk határain: első része, ami a tavalyi európai barlangász-találkozón a zsüri és a közönség első díját is elnyerte, a magyar barlangi filmezés-fényképezés eddigi legjelentősebb sikere.

II. díj – 70 000 Ft

Bányai Andrea–Fedor Eleonóra–Lénárt László–Németh Ágnes–Szegediné Darabos Enikő: *A Bükk Karsztvízszint Észlelő Rendszer története, felépítése, szemelvények a Miskolci Egyetem Hidrogeológiai-Mérnökgeológiai Tanszékének kapcsolódó vizsgálati eredményeiből* c. tanulmánya (79 pont)

A Lénárt László és hallgatói által benyújtott pályamunka – többek között – 5 komplett OTDK dolgozat lényegét próbálja egyetlen tanulmányba összesűriteni. Az eredmény azonban felemásra sikeredett, hiszen akármennyire is újszerűek és jelentősek pl. a csapadék és a karsztvízszint-emelkedés követési idejére, a karsztvízmozgás szempontjából hatékony csapadékcsoportok mértékére vonatkozóan közölt megállapítások, vagy az adatpótlások módszerének pontosítása, a terjedelmi korlátok miatt az ezeket hitelesítő dokumentumok csak illusztrációként, kiragadott példák formájában jelennek meg, így a munka alaposága és szakszerűsége nehezen elbírálható. A kevesebb ez esetben több lett volna!

II. díj – 70 000 Ft

Ádám Bence: *Kačna-barlang* c. mozgófilmje (79 pont)

A 25 perces film egy sokunk által csak hírből ismert barlangba, a szlovéniai Kačna jama-ba kínál betekintést. A 200 m mélységű bejárati aknasort követően hatalmas belső terekkel jellemzett barlang technikailag igen nehéz feladat elé állította az alkotókat – ez utóbbiak bevilágítása nem is sikerült minden

esetben. A pályamunka ennek ellenére jóval több, mint az Ariadne csoport háromnapos túráját megörökítő amatőr dokumentumfilm: az alámondott szakszerű szöveg, továbbá a környező Karszt-hegység és a barlang hidrológiai kapcsolatainak rövid bemutatása révén remek ismeretterjesztő alkotás. Jó lenne – talán némi rövidítés után – a nagyközönségnek is bemutatni!

II. díj – 70 000 Ft

Nagy Sándor: *A Budai-hegység hidrotermás folyamatainak szerepe a Bátor-barlang és a Ferenc-hegyi-barlang kialakulásában* c. szakdolgozata (79 pont)

Az ELTE geológus szakán készült szakdolgozat több éves terepi és laboratóriumi munka eredményeinek összefoglalása. Ennek során a szerző a Bátor- és a Ferenc-hegyi-barlangban végzett, jól dokumentált megfigyelésekkel és tektonikai mérésekkel, továbbá a begyűjtött ásványminták röntgen pordiffrakciós, folyadékzárvány- és stabil izotóp-vizsgálatával pontosította a két barlang zárt, illetve nyitott cellás hidrotermális fejlődési szakaszaihoz kapcsolódó ásványkiválásokra vonatkozó ismereteinket. Kár, hogy az igényesen illusztrált dolgozat elejéről hiányzik a tudománytörténeti fejezet, a nem elég lényegre törően fogalmazott szöveg szerkesztésmódja pedig helyenként nehezen áttekinthető.

III. díj – 50 000 Ft

Juhász Márton–Paulovics Péter: *Egy lehetséges módszer a kereknyergű patkós-denevér dunántúli maradvány-állományának megmentésére: megerősítés áttelepítéssel* c. publikációja (75 pont)

A cikk egy hazánkban egyedülálló kísérlet tudományos megalapozását célozza. Az állományviszonyok alakulásának és a faj életmódjának elemzésével részletesen bemutatja a beavatkozás szakmai indokait, majd a rudabányai Andrassy-táróból a Pisznice-barlangba tervezett áttelepítés módszertani útmutatóját, azaz az időpont, az egyedszám és a konkrét egyedek kiválasztása során figyelembe veendő szempontokat, az áttelepítés és a kapcsolódó monitorozás lebonyolításának mikéntjét részletezi kiemelkedő alapossgal. Sajnos a munka tényleges jelentősége majd csak az ismertetett módszer eredményei alapján lesz felmérhető.

III. díj – 50 000 Ft

Rónaki László: *A Tettye-forrás vízgyűjtő területe, barlangjai és szökevényvizei* c. publikációja (73 pont)

A Hidrológiai Közönyben közölt cikk az első olyan, nyomtatásban is megjelent publikáció, ami rámutat a Tettye-forrás vízgyűjtőjének kiterjedésével, a karsztvízszint magasságával, valamint a környező hegységpe-remen fakadó források vizének származásával kapcsolatban a szakirodalomban a tekintélyelvűség folytán rögzült tévedésekre. A szerző állításait számos adattal és ábrával támasztja alá; kár, hogy ez utóbbiak a kicsinyítés mértéke miatt nem minden esetben áttekinthetők, a cikk fogalmazásmódja pedig sok helyen nehézkes.

III. díj – 50 000 Ft

Koltai Gabriella: *Radontranszport-vizsgálatok a Nyugat Mecseki karszt területén* c. OTDK-dolgozata (72 pont)

Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára készített, igényes megjelenítésű dolgozat az első kísérlet a Mecsek barlangjaiban 1995 óta folyó radonkoncentráció-vizsgálatok érdemi kiértékelésére, amelynek során a szerző 4 barlangban végzett saját mérései mellett a térség 5 további barlangjából származó adatokat is fel dolgozza. Az ennek alapján levont következtetései és megállapításai azonban – részben az időben nem átfedő mérések miatt – még nem igazán meggyőzőek, de kiváló alapot szolgáltatnak a munka folytatásához.

III. díj – 50 000 Ft

Reszegi Attila: *Barlangnyilvántartás Magyarországon, kezdetektől napjainkig* c. szakdolgozata (71 pont)

A Nyugat-magyarországi Egyetem főiskolai karán készült szakdolgozat a sokak által nem eléggé ismert közhiteles barlangnyilvántartás felépítését, annak továbbfejlesztési lehetőségeit, illetve történeti

előzményeit és jogi hátterét ismerteti – sajnos az utóbbiak esetében a forrásmunkák nem teljeskörű hivatkozásával. Az interneten is elérhető változat használatának kézikönyv-jellegű, számos net-hivatkozást tartalmazó ismertetése viszont hézagpótló munka, ami a számítástechnikában nem túl járatos érdeklődőknek is jó eligazodást nyújt.

Könyvjutalom

Glöckler Gábor–Gál Benedek: *A Spirál-víznyelőbarlang* c. előadása (64 pont)

A szerzőpáros pályaműve egy rövid kutatástörténeti áttekintést követően a Spirál-víznyelőbarlang új szakaszának feltárását és a barlang földtani viszonyait, az ott végzett közettani vizsgálatok és tektonikai megfigyelések eredményeit ismerteti. Mindezeket azonban – a feltárás tekintetében részletesebben, a földtani rész esetében pedig szó szerint (!) – a csoport ezévi jelentése is tartalmazza, így a két pályamunka kölcsönösen gyengíti egymást. A pályázási stratégiát legközelebb jobban át kell gondolni!

Prakfalvi Péter: *Az erdőkürti Praki-barlang kutatástörténete, földtana és genetikája* c. tanulmánya (63 pont)

A szakma számára 2008-ban, a szerző által felfedezett kis barlangról szóló tanulmány – a címnek megfelelően – korrektül áttekinti annak feltárulásáról, tágabb és közvetlen földtani környezetéről rendelkezésre álló adatokat. Magáról a barlangról azonban kevés információt közöl, és a leírtakat szemléltetni hivatott térképeket és fotókat is csak gyenge minőségben sikerült kinyomtatni. Fő értéke a genetikai elemzés, amivel azandezites vulkáni törmelékben lévő üreg – ilyen kőzetben szokatlan – gázhólyag eredetére következtet; kár, hogy ezt nem sikerült egy geofizikai úton körvonalazott további üreg fúrásos elérésével is megerősíteni.

Eszterhás István–Szentés György: *A Mátra földtani vázlatja és barlangjai* c. publikációja (51 pont)

A Karsztfejlődés XIII. kötetében megjelent publikáció alapvetően a Vulkánszpeleológiai Kollektíva évkönyveiben már közöltek ismétlődő összefoglaló, amelyben a szerzők a hegység földtani felépítésének tömör, közérthető áttekintése után genetikailag csoportosítják, és egy-egy jellemző példán keresztül bemutatják annak jellemző barlangtípusait. Az új információt nem tartalmazó munka szakszerűségét csökkentik, hogy a földtani rész még a 60-as, 70-es évek közetrétegtani elnevezéseit használja, a barlangtípusok között pedig a barlang fogalmának meg nem felelő természeti képződmények is találhatók.

Az egyéni kategória eredményeinek összesítése

	Témaválasztás újszerűsége 0–10 p.	Alaposság, szakszerűség 0–30 p.	Eredmények jelentősége 0–40 p.	Megjelenítés színvonala 0–20 p.	Összesen	Megjegyzés
Ádám Bence	10	23	27	19	79	II. díj
Egri Csaba	10	27	31	20	88	I. díj
Eszterhás István–Szentés György	4	21	12	14	51	könyvjutalom
Glöckler Gábor–Gál Benedek	7	20	25	12	64	könyvjutalom
Juhász Márton–Paulovics Péter	10	26	25	14	75	III. díj
Koltai Gabriella	6	23	28	15	72	III. díj
Lénárt László és szerzőtársai	10	20	32	17	79	II. díj
Nagy Sándor	10	23	30	16	79	II. díj
Prakfalvi Péter	10	22	17	14	63	könyvjutalom
Reszegi Attila	8	23	24	16	71	III. díj
Rónaki László	8	23	28	14	73	III. díj
Virág Magdolna	9	27	34	18	88	I. díj

Takácsné Bolner Katalin
KvVM Barlang- és Földtani Osztály